

”Osaamispisteellä on hinta, jota porrastetaan” – AMKEN esitys ammatillisen koulutuksen uudeksi rahoitusjärjestelmäksi

Yksinkertainen ja arvioitavissa oleva rahoitus

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät haluavat yksinkertaisen ja oikeudenmukaisen rahoitusjärjestelmän, joka tukee laadukkaan koulutuksen järjestämistä ja toiminnan johtamista paikallisella tasolla.

Järjestelmä on selkeä, kun koulutuksen järjestäjä voi arvioida toimenpiteidensä vaikutusta omaan rahoitukseensa. Tämä edellyttää nykyistä yksinkertaisempaa rahoitusjärjestelmää, jossa kaikki rahoituksen kriteerit ovat määrällisiä.

AMKE esittää rahoituksen jakautumista seuraavasti:

- Perusrahoitus 50 %
- Suoritusrahoitus 40 %
- Tulusrahoitus 10 %

AMKEN mukaan puolet ammatillisen koulutuksen rahoituksesta voidaan jakaa koulutuksen järjestäjille järjestämisluvassa määrätyn toiminnan laajuuden mukaan.

Toinen puoli jaetaan osaamisen kertymisen ja toiminnan tuloksellisuuden myötä. Suoritusrahoitus määräytyy tutkinnon osien ja lopulta koko tutkinnon suorittamisen mukaan. Yksittäisten suoritusten painoarvot määräytyvät osaamispisteiden mukaan. Osaamispisteiden käyttäminen rahoituksen perusteena mahdollistaa myös muun kuin tutkintoon tai sen osaan johtavan koulutuksen rahoittamisen.

Tutkinnon loppuun suorittamisesta palkitseminen osana suoritusrahoitusta kannustaa keskeyttämisen vähentämiseen. Samalla keskeyttäminen on määriteltävä uudelleen, jotta alan vaihtaminen tai aikuisilla tutkinnon osien suorittaminen ei rankaise koulutuksen järjestäjää.

Tulusrahoituksen nostaminen edellyttää selkeää normien purkamista ja säätelyn vähentämistä sekä nopeasti reagoivia oikeudenmukaisia ja selkeitä kriteereitä. Nykyisellä tiedonkeräämisellä tulusrahoitus ei ohjaa koulutuksen järjestäjän toimintaa. Tuloksellisuutta mittaavat samalla painoarvolla työllistyminen ja jatko-opintoihin siirtyminen, jotka ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden osalta kertovat koulutuksen laadusta. Työllisyyskriteerin käytössä on huomioitava alueiden työllisyystilanne.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen tuloksellisuus vaatii vielä laajaa harkintaa, koska iso osa opiskelijoista on työsuhteessa jo opintojen alkaessa.

VALMA:sta ja TELMA:sta maksetaan perusrahoitus ja tulusrahoitusta tutkinto-opintoihin siirtymisestä.

Esitys 1.2.2016

AMKEN esitykseen sisältyy perus- ja suoritusrahoituksen porrastus, joka huomioi erilaisten koulutusten kustannukset ja erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat. Samoin on huomioitava asuntoloiden tarve.

Järjestämislupa lähtökohtana

AMKE on jo syyskuussa 2015 esittänyt, että jatkossakin opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää ammatillisen koulutuksen järjestämiseen luvan, johon sisältyy oikeus tutkinnon myöntämiseen. Ministeriö rahoittaa luvan saaneiden koulutuksen järjestäjien toimintaa. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on koulutuksen tarpeellisuus. Lisäksi luvan hakijalla on oltava ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Lisäksi luvan saajalla on oltava toimiva laatujärjestelmä. Ammatillisten edellytysten ja laatujärjestelmän arviointi korvaavat nykyiset tutkintojen järjestämissopimukset. AMKE esittää selvitetäväksi mahdollisuutta hyödyntää vertaisarviointia luvan myöntämisen yhteydessä.

Luvassa määritetään koulutustehtävä ja toiminnan laajuus, joiden mukaan koulutuksen järjestäjän perusrahoitus määräytyy. Koulutuksen järjestäjä raportoi toiminnastaan suhteessa järjestämislupaan.

Toiminnan laajuuden perustana on arvio koulutuksen järjestäjän vastuusta koulutustakuusta ja toiminta-alueen työmarkkinoiden tarpeesta. Koulutustakuun piiriin kuuluvat perusopetuksen päättävät ja vailla toisen asteen koulutusta olevat nuoret kuten nykyisinkin. Laajuuteen sisältyvät myös VALMA- ja TELMA-koulutuksen sekä erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden määrä.

Tulosneuvottelu täydentää järjestämislupaa

AMKE esittää käytettäväksi myös OKM:n ja koulutuksen järjestäjien tulosneuvottelua, jossa voidaan sopia esimerkiksi koulutuksen järjestäjän valtakunnallisesta kehittämistehtävästä tai erityisvastuista harvinaisten alojen kouluttamisessa. Näitä ministeriö tukee erillisellä strategiarahoituksella.

Tulosneuvottelussa voidaan huomioida maan eri alueiden toimintaympäristöjen erilaisuus muun muassa elinkeinorakenteen, työllisyystilanteen tai maahanmuuton edellyttämien toimien suhteen.

Uusi rahoitusmuoto korvaa nykyiset OKM:n ja OPH:n pirstaleiset hankerahoitukset, mikä vähentää kehittämisen edellyttämää hallinnollista työtä keskushallinnossa ja koulutuksen järjestäjien organisaatioissa.

Voidaanko toiminnan laajuus määrittää osaamispisteinä?

Asiakaslähtöisyys reformin tavoitteena sisältää opiskelijan mahdollisuuden yhdistellä tutkinnon osia yli nykyisten tutkintorajojen. Tästä syystä ohjaus- ja rahoitusjärjestelmän on tunnistettava tutkinnon osien suorittaminen tasavertaisena toimintana koko tutkinnon suorittamisen rinnalla. Tätä tukee ammattitutkintojen ja tutkinnon osien mitoittaminen osaamispisteinä. Ammatilliset perustutkinnot on jo pisteytetty.

Esitys 1.2.2016

AMKE esittää harkittavaksi, että järjestämisluvassa koulutuksen järjestäjän toiminnan laajuus määritetään osaamispisteinä, jonka puitteissa koulutuksen järjestäjä tarjoaa perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja, tutkinnon osia, VALMAA, TELMAA ja muuta koulutusta toiminta-alueensa tarpeen ja koulutustehtävänsä puitteissa. Tämä mahdollistaa nykyistä nopeamman reagoimisen nopeastikin esiin nouseviin osaamistarpeisiin.

Asiakaslähtöisyys ja osaamisperusteisuus

Ammatillisen koulutuksen reformin ytimessä ovat asiakaslähtöisyys ja osaamisperusteisuus. Opiskelija on voitava hankkia tutkinnossa tai sen osassa tarvittavan osaaminen mahdollisimman joustavasti. Sama koskee aiemman osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Osaamisperusteisuuteen kuuluu, että opinnot voi aloittaa ja tutkinnon suorittaa joustavasti ympäri vuoden.

Ammatillisen koulutuksen hallinnollinen taakka kevenee, kun reformissa siirrymme hallinnollisesti yhteen tapaan suorittaa tutkinto, jonka koulutuksen järjestäjä myöntää. Näin opintojen suorittamisesta ja osaamisen arvioimisesta tulee ymmärrettävämpää opiskelijoille ja työnantajille, ja tämä lisää asiakaslähtöisyyttä.

Hallinnollisen taakan purkamista tukee koulutuksen järjestäjän itsenäisen päätösvallan lisääminen. Koulutuksen järjestäjä voi kohdistaa järjestämisluvan mukaista rahoitustaan alueen tarpeiden mukaan eri kohderyhmien ja eritasoisille tutkinnoille. Lisäksi järjestäjä rahoittaa investointinsa saamallaan rahoituksella.

AMKE esittää siirtymistä yhden putken rahoitukseen, joka tunnistaa koulutuksen järjestäjien erilaiset tehtävät muun muassa nuorten ja aikuisten kouluttamisessa. Erilaisten koulutuksen järjestäjien tarjonnassa perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintojen sekä TELMA- ja VALMA-koulutusten välinen suhde vaihtelee.

Tehtäviltään monimuotoinen järjestäjäverkko on ammatillisen koulutuksen vahvuus.

Rahoitusmallissamme osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, koulutus ja ohjaus ovat samanarvoista työtä, josta koulutuksen järjestäjä vastaa. Rahoitus ei vaihtele koulutuksen järjestämisen paikan mukaan.

TOR hyötykäyttöön

Rahoituksen perustana oleva tiedonkeruu on hoidettava sähköisesti. Opetushallitus on jo luonut toimivat ePerusteet, joihin on yhdistettävissä todennetun osaamisen rekisteri TOR. Koulutuksen järjestäjien ja opetushallinnon tietojärjestelmien on toimittava yhteen.